

NAZWA PLACÓWKI I ADRES	SZPITALA NA BAZIE KTÓRYCH DZIAŁAJĄ OŚRODKI REFERENCYJNE	TELEFON
Poradnia Profilaktyczno-Lecznicza, ul. Wolska 37, 01-201 Warszawa	Wojewódzki Szpital Zakaźny	(22) 335-81-02 335-81-01
Klinika Obserwacyjno-Zakaźna UM, ul. Żurawia 14, 15-540 Białystok	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Dłuskiego	(85) 741-69-21 740-94-79
Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych i Hepatologii CM im. Ludwika Rydygiera ul. Św. Florianą 12, 85-030 Bydgoszcz	Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny im. T. Browicza	(62) 325-56-05 325-56-00
Poradnia Diagnostyki i Terapii AIDS, ul. Zjednoczenia 10, 41-500 Chorzów	Szpital Specjalistyczny	(32) 349-93-41 349-93-50
Klinika Chorób Zakaźnych GUM, ul. Smoluchowskiego 18, 80-214 Gdańsk	Pomorskie Centrum Chorób Zakaźnych i Gruźlicy	(58) 341-28-87 341-40-41
Oddział Kliniczny Klinik Gastroenterologii i Hepatologii oraz Chorób Zakaźnych Collegium Medicum UJ, ul. Śniadeckich 5, 31-531 Kraków	Szpital Uniwersytecki w Krakowie ul. Kopernika 36, 31-501 Kraków	(12) 424-73-40 424-73-80
Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych i Hepatologii UM, ul. Kniaźwiewicza 1/5, 91-347 Łódź	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Wł. Biegańskiego	(42) 251-61-24 251-60-50
Oddział Chorób Zakaźnych, ul. Kośnego 53, 45-372 Opole	Szpital Wojewódzki	(77) 443-31-00 443-31-10
Klinika Chorób Zakaźnych UM im. Karola Marcinkowskiego ul. Szwajcarska 3, 61-285 Poznań	Wielospecjalistyczny Szpital Miejski im. J. Strusia	(61) 873-90-00 873-93-76
Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych PUM ul. Arkońska 4, 71-455 Szczecin	Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Zespolony	(91) 431-62-42 813-90-00
Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych AM, ul. Koszarowa 5, 51-149 Wrocław	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. J. Gronkowskiego	(71) 325-52-42 326-13-25
Poradnia Profilaktyczno – Lecznicza, ul. Podwale 7, 50-043 Wrocław	Wrocławskie Centrum Zdrowia ul. Podróźnicza 26/28, 53-208 Wrocław	(71) 356-07-80 356-07-83
Oddział Zakaźny ul. Żyty 26, 65-046 Zielona Góra	Szpital Wojewódzki Samodzielny Publiczny ZOZ im. Karola Marcinkowskiego	(68) 327-02-21 325-58-08
Oddział Chorób Zakaźnych ul. Staszica 16, 20-081 Lublin	Samodzielny Publiczny szpital Kliniczny Nr 1	(61) 532-39-35 532-50-43 Tylko ekspozycje
Oddział Obserwacyjno-Zakaźny, ul. Krasińskiego 4/4a, 87-100 Toruń	Wojewódzki Szpital Obserwacyjno-Zakaźny	(56) 658-25-00 622-54-43 Tylko ekspozycje
Oddział Chorób Zakaźnych, ul. Paderewskiego 5, 37-100 Łańcut	Centrum Medyczne w Łańcutcie Szpital im. Michała Archanioła	(17) 224-02-56 224-01-00 225-23-02 Tylko ekspozycje

**NAJLEPSZĄ OCHRONĄ PRZED ZAWODOWĄ TRANSMISJĄ HIV, HBV I HCV JEST UNIKANIE EKSPOZYCJI!**

- Przestrzegaj właściwego stosowania procedur.
- Pracuj zawsze w rękawiczkach i ubraniu ochronnym.
- W przypadku procedur, w czasie wykonywania których istnieje ryzyko zachlapania – zawsze stosuj środki ochrony twarzy (maski, okulary ochronne, przyłbice)
- Dobrze organizuj miejsce pracy. Nie przechodź nawet kilku kroków z niezabezpieczonym ostrym narzędziem, ryzykujesz skałeczeniem siebie i innych osób.
- Nie zakładaj zatyczki z powrotem na igłę.
- Ostry sprzęt umieszczaj w twardej pojemnikach specjalnie do tego przeznaczonych, a odpady medyczne w przeznaczonych do tego koszach na śmieci.
- Nie wyrzucaj ostrych narzędzi do worków na śmieci – chroń nie tylko siebie ale również osoby sprzątające.
- Zanieczyszczone narzędzia umieszczaj w bezpieczny sposób w miejscu dla nich przeznaczonym. Nie rzucaj nimi – możesz przypadkowo trafić w inną osobę.
- Zaszczep siebie i swoich podwładnych przeciw WZW B.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi z dnia 05.12.2008 (Dz.U.234.1570) leczenie profilaktyczne zakażenia HIV jest finansowane przez pracodawcę lub zlecającego pracę (art. 41, ust. 5). Zgodnie z Kodeksem Pracy pracodawca ponosi ponadto inne koszty profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami, niezbędne z uwagi na warunki pracy (art. 229, §6).

Opracowała na podstawie Rekomendacji PTNAIDS 2011:  
lek. med. Weronika Rymer  
Konsultacja merytoryczna:  
dr hab. n. med. Brygida Knysz – prezes PTNAIDS  
lek. med. Beata Zawada – Gł. Specjalista ds. programu leczenia ARV w Krajowym Centrum ds. AIDS

**NIE  
RYZYKUJ**

**PAMIĘTAJ!  
KAŻDA EKSPOZYCJA  
NIESIE POTENCJALNE  
RYZIKO ZAKAŻENIA  
HIV, HBV, HCV!**



Krajowe Centrum ds. AIDS  
ul. Samsonowska 1; 02-829 Warszawa  
[www.aids.gov.pl](http://www.aids.gov.pl)



**EKSPOZYCJA ZAWODOWA**

narażenie na materiał potencjalnie zakaźny w związku z wykonywaną pracą. Do zakażenia HIV, HBV, HCV może dojść poprzez: naruszenie ciągłości skóry zanieczyszczonym narzędziem, zachłapanie materiałem zakaźnym błony śluzowej lub uszkodzonej skóry.

**POSTĘPOWANIE POEKSPOZYCZYJNE**  
działania stosowane w celu zminimalizowania ryzyka zakażenia HIV i HBV oraz monitorowanie w kierunku wczesnego rozpoznania zakażenia HIV/HBV/HCV, przez okres 6 miesięcy po ekspozycji.

**PROFILAKTYKA ZAKAŻENIA HIV**  
polega na stosowaniu przez 28 dni leków antyretrowirusowych.

**Profilaktykę należy rozpocząć jak najszybciej, najlepiej w ciągu 48 godzin, nie później niż 72 godziny od ekspozycji.**

**PROFILAKTYKA ZAKAŻENIA HBV**  
polega na podaniu szczepionki i swoistej immunoglobuliny osobom wrażliwym na zakażenie.

**NIE MA PROFILAKTYKI ZAKAŻENIA HCV**  
jednak wczesne wykrycie zakażenia pozwala na skuteczne leczenie.

**EKSPONOWANY**  
osoba, która uległa ekspozycji

**ŹRÓDŁO EKSPOZYCJI**  
osoba, na której krew lub inne wydzieliny jest narażony eksponowany

**MATERIAŁ POTENCJALNIE ZAKAŹNY**  
wydzieliny, w których znajduje się ilość wirusa wystarczająca do zakażenia.

**MATERIAŁEM ZAKAŹNYM JEST:**  
krew, płyn mózgowo-rdzeniowy, opłucnowy, maziowy, osierdziowy, otrzewnowy, owodniowy, inne wydzieliny i wydaliny zanieczyszczone krwią.

**MATERIAŁEM ZAKAŹNYM NIE JEST:**  
mocz, kał, łzy, pot, ślina, wymiociny, płwocina (o ile nie są zanieczyszczone w sposób widoczny krwią)

**USZKODZENIE  
SKÓRY**

- nie wyciskać
- nie tamować krwi
- przemyć ranę pod bieżącą wodą
- ranę można umyć wodą z mydłem

**ZACHLAPANIE  
BŁON ŚLIZOWYCH**

- błony śluzowe oka kilkakrotnie przepłukać solą fizjologiczną lub wodą
- jamę ustną, nosową przepłukać kilka razy wodą

Jak najszybciej po ekspozycji przyjąć **1 tabl. leku ZIDOVUDINE\* (dawka 250mg) lub 1 tabl. leku złożonego\* (150mg LAMIVUDINE+ 300mg ZIDOVUDINE)** – o ile jest w zakładzie pracy.

Zgłosić fakt przełożonemu, odnotować zdarzenie w dokumentacji zgodne z procedurami obowiązującymi w zakładzie pracy.

**JEŚLI ŹRÓDŁO EKSPOZYCJI JEST ZNANE:**

- Przeprowadzić źródło lub zabezpieczyć krew do badań serologicznych (5 ml na skrzep). W przypadku pracowników zakładów opieki zdrowotnej badania można wykonać w zakładzie pracy o ile nie opóźni to postępowania poekspozycyjnego, tj. wyniki powinny być dostępne w ciągu kilku godzin [HBsAg, anty-HCV, badania w kierunku zakażenia HIV powinny być wykonane testem IV generacji (oznaczenie przeciwciał i antygenu p24)].
- Źródło musi wyrazić zgodę na badania. Wyjątek stanowią sytuacje, w których źródło jest nieprzytomne. W przypadku, gdy źródło jest nieletnie poniżej 16 r.ż. zgodę na badanie wydają opiekunowie prawni; pomiędzy 16 a 18 r.ż. zgodę na badanie wydają opiekunowie prawni oraz sam nieletni (świadoma zgoda obu stron).
- Cenne są informacje na temat źródła (zwłaszcza dotyczące ryzykownych zachowań w okresie ostatnich 3 miesięcy), przekazane w zalakowanej kopercie przez lekarza prowadzącego/dyżurnego z zachowaniem tajemnicy lekarskiej. Informacje powinny być zebrane zgodnie z zasadami sztuki, z zachowaniem warunków intymności w czasie wywiadu. aniem warunków intymności w czasie wywiadu.

Zgłosić się jak najszybciej (najlepiej w ciągu 48 godzin) do ośrodka specjalistycznego celem oceny wskazań do profilaktyki zakażenia HIV i HBV oraz jej wdrożenia – o ile procedury danego zakładu pracy nie przewidują inaczej.

Badania, które należy wykonać u osoby ekspozowanej:  
anty-HCV, anty-HIV, anty-HBc, HBsAg, anty-HBs (jeśli była w przeszłości szczepiona)  
Badania mogą być wykonane w zakładzie pracy, o ile nie opóźni to wdrożenia profilaktyki (wyniki dostępne w ciągu kilku godzin).

Do czasu zakończenia postępowania poekspozycyjnego należy unikać sytuacji, w których mogłoby dojść do zakażenia osób trzecich. Kobiety nie powinny w tym czasie zachodzić w ciążę ani karmić piersią.

**ZGŁOŚ LEKARZOWI JEŚLI:**

- **jesteś w ciąży**
- **chorujesz przewlekłe** (u osób z chorobami nerek przeciwwskazane jest stosowanie leku emtricitabine/tenofovir\*)
- **stosujesz przewlekłe leki** Wybrane leki wchodzą w potencjalnie niekorzystne interakcje z lekami stosowanymi w PEP: warfaryna, ryfampicyna, erytromycyna, klarytromycyna, fenytoina, kw. walproinowy, amiodaron, chinidyna, tiazolam, midazolam, statyny, dziurawiec, antykoncepcja hormonalna i in.

**SCHEMATY LEKÓW ANTYRETROWIRUSOWYCH STOSOWANYCH  
W PROFILAKTYCE ZAKAŻENIA HIV**

1. Lek złożony emtricitabine 200mg/tenofovir 245mg\* – 1 tabl. co 24 godziny z posiłkiem plus drugi lek złożony: lopinawir 200mg/ritonawir 50mg – 2 tabl. co 12 godzin z posiłkiem **lub**
2. Lek złożony: lamivudine 150mg/zidovudine 300mg\* – 1 tabl. co 12 godzin z posiłkiem plus drugi lek złożony: lopinawir 200mg/ritonawir 50mg – 2 tabl. co 12 godzin z posiłkiem **lub**
3. Lek lamivudine 150mg\* – 1 tabl. co 12 godzin z posiłkiem + lek tenofovir 245mg\* – 1 tabl. co 12 godzin z posiłkiem + lek złożony: lopinawir 200mg/ritonawir 50mg\* – 2 tabl. co 12 godzin z posiłkiem

Leki powinny być przechowywane w temperaturze pokojowej, w miejscu niedostępnym dla dzieci. Nie należy przekraczać zalecanej dawki. Nie należy stosować leków samowolnie, bez wcześniejszej konsultacji z lekarzem.

**POTENCJALNE DZIAŁANIA NIEPOŻĄDANE LEKÓW STOSOWANYCH  
W PROFILAKTYCE ZAKAŻENIA HIV:**

- **złe samopoczucie, uczucie osłabienia, objawy grypopodobne, bóle mięśni, bóle głowy** w przypadku bardzo nasilonych dolegliwości należy o nich poinformować lekarza
- **nudności/wymioty** w przypadku nasilonych dolegliwości, należy o nich poinformować lekarza. W leczeniu objawów można zastosować Metoclopramid 3xdz: 10mg, pod kontrolą lekarza.
- **biegunka** przypadku nasilonych dolegliwości należy o nich poinformować lekarza. W leczeniu objawów można stosować Loperamid 2mg doraźnie, nie więcej niż 6mg/dobę. Leczenie powinno być prowadzone pod kontrolą lekarską
- Do rzadkich, ale poważnych działań niepożądanych należą: reakcja alergiczna, uszkodzenie wątroby, niedokrwistość i pancytopenia, niekamicze zapalenie pęcherzyka żółciowego. Dlatego też profilaktyka powinna być prowadzona pod kontrolą lekarską.

\* Leki antyretrowirusowe dostępne w Polsce na dzień 31.10.2011, stosowane w profilaktyce poekspozycyjnej zakażenia HIV:

1. Lek złożony z lamivudine 150mg/zidovudine 300mg – trzy leki : Combivir tabl. (podmiot odpowiedzialny firma GSK), Lazivir (podmiot odpowiedzialny – Celon Pharma), Lamivudine/Zidovudine Teva tabl. 150mg/300mg (podmiot odpowiedzialny firma TEVA)
2. Lek złożony: tenofovir 245mg/emtricitabine 200mg – lek Truvada tabl. po 245mg/200mg (podmiot odpowiedzialny firma Gilead)
3. Lek tenofovir 245mg – lek Viread tabl. po 245mg (podmiot odpowiedzialny firma Gilead)
4. Lek lamivudine 150mg – dwa leki: Eпивir tabl. po 150mg (podmiot odpowiedzialny, firma GSK) i Lamivudine Teva Pharma B.V tabl. po 150mg (podmiot odpowiedzialny firma TEVA)
5. Lek złożony: lopinawir 200mg/ritonawir 50mg – lek Kaletra w tabl. 200mg/50mg (podmiot odpowiedzialny firma Abbott).

Opracowano na podstawie:

1. Rekomendacje PTN AIDS 2011; ISBN 978-83-925140-4-6
2. J.Bartlett, J.Gallant, P.Pham Medical Management of HIV Infection 2009-2010; ISBN 978-83-925140-4-6
3. CDC: Updated U.S. Public Health Service Guidelines for the Management of Occupational Exposures to HBV, HCV and HIV and Recommendations for Postexposure Prophylaxis. MMWR Recommendations and Reports. 2001, Tom 50, R11, strony 1-42.
4. CDC: Updated U.S. Public Health Service guidelines for the management of occupational exposures to HIV and recommendations for Postexposure Prophylaxis. MMWR. 2005, Tom 54, RR-9
5. EACS: Guidelines, Version 5-4, 04.2011
6. NHS Ayrshire&Arran: HIV post-exposure prophylaxis – Combivir and Kaletra; Leaflet: MIS 10-080-GD

Telefon Zaufania HIV/AIDS:  
801 888 448\* (22) 692 82 26  
\*płatne za pierwszą minutę połączenia

**NIE  
RYZUKUJ**